

5. Reflekterende artikel fra STX (1. vejledende sæt)

Kunst og litteratur, der udfordrer grænser

Besøg på kunstmuseum var ikke min førsteprioritet, da jeg var 8 år gammel og turist i London sammen med mine forældre. Jeg havde før på turen set mange ting, som jeg fandt utrolig spændende og havde nu indgået en aftale med mine forældre om, at vi så godt kunne se et kunstmuseum den sidste dag. Inde på kunstmuseet, Tate Modern i London, fandt jeg hurtigt nogle skærme, man kunne trykke på. Det viste sig at være at et computerspil, hvor man spillede imod andre besøgende, og hvor man lærte noget om forskellige kunstnere og stilarter. Man fik først en introduktion til kunstneren, hvorefter man quizzede imod hinanden. Vandt man, fik man lov til at vælge den næste kunstner. På et tidspunkt skulle vi quizze om den italienske kunstner Manzoni, og et af spørgsmålene var, hvad han puttede på dåser og solgte som kunstværker. Der var flere valgmuligheder f.eks. baked beans, som alle de andre valgte, men min mor sagde, at jeg skulle trykke på knappen med lort. Jeg undrede mig over, hvordan lort på dåse kunne være kunst, men så det ikke dengang som noget, der kunne virke provokerende. Jeg var jo ikke særlig moden, og i dag ved jeg, at mange har set og ser Manzonis kunstværk som grænseoverskridende. Det er først nu, at jeg selv er begyndt at reflektere over, hvorfor nogle kunstværker overhovedet skal provokere og har stillet mig selv spørgsmålet: Hvilken betydning har den provokerende kunst i samfundet og for den enkelte?

Spørgsmålet belyses blandt andet af kunst- og litteraturkritiker Poul Erik Tøjner i artiklen: "Frihed er det bedste guld" fra Weekendavisen den 29. december 2017. Poul Erik Tøjners bevæggrund for at skrive artiklen er, at han gerne vil advare mod den tendens, der er indenfor dele af kunstverdenen, hvor man vil sætte grænser for, hvad man kan udstille af kunst. Han kommer ind på begreberne *trigger warnings* og *safe space*. En *trigger warning* er en advarsel, som fortæller museumsgæster, at et eller flere værker i en udstilling kan være provokerende. Ved oprettelse af *safe space* udfører man censur, og fjerner provokerende kunstværker helt. Poul Erik Tøjner mener, at tendensen har flere uheldige konsekvenser. Med en *trigger warning* fjerner man beskuerens frie fortolkning, ved at man på forhånd har fortalt, hvordan billedet kan opfattes. Samtidig har kunstcensur også betydning for samfundet, idet grænseoverskridende kunst giver mulighed for at diskutere værdier og normer - og dermed giver grobund for samfundsændringer. Endelig er det vigtigt, at man som enkeltindivid møder andre synspunkter og andre opfattelser end ens egne, og det gør man i den kunst, som overskrider grænser. Poul Erik Tøjner giver i sin artikel et eksempel på et maleri, som flere har ønsket bortcensureret. Billedet hedder: "Thérèse Dreaming", og er malet af Balthus i 1938. Grunden til, at mange mennesker

5 ønsker, at billedet skal fjernes, er, at det nogle ser maleriet som seksuelt udfordrende og med pædofile undertoner. Maleriet hænger på Metropolitan i New York, som har afvist forslaget om fjernelse af billedet. Når jeg betragter billedet, ser jeg en pige, som sidder tilbagelænet på en stol, med det ene ben oppe. Hun har lukkede øjne og vender hovedet mod venstre, og man kan se hendes underbukser under skørtet. Jeg tænker på ingen måde, at billedet udtrykker noget seksuelt krænkende. Til gengæld oplever jeg en pige, som måske har haft en lang dag, og nu har hun et ledigt øjeblik, hvor hun kan side og drømme sig væk i sine egne tanker. For mig ser hun afslappet ud, og der er intet unaturligt eller provokerende i situationen. Det er min fortolkning, som jeg bygger dels på titlen, og dels på det jeg ser. Jeg har svært ved at forstå, at et sådant billede skulle fjernes, eller at man skulle advare imod det, for jeg kan ikke se det grænseoverskridende ved billedet, og samtidig synes jeg, det er vigtigt, at man laver sin egen fortolkning, når man møder kunst. Den frie fortolkning er vel netop en af styrkerne i mødet med kunsten?

15 Hvor Balthus maleri: "Thérèse Dreaming" for mig ikke er provokerende, kan jeg ikke sige det samme om kunstinstitutionen Helena, som var udstillet i år 2000 på kunstmuseet Trapholt i Kolding. Værket er udført af den jodiske kunstner Marco Evaristti. Installationen bestod af ti blendere, hvori der svømmede sværddragere. Som publikum kunne man trykke på en knap og igangsætte blanderen og på den måde tage livet af fiskene. Min umiddelbare tanke er, at installationen er enormt provokerende. Det at man udstiller levende dyr, og hvor man med et kan tage livet af dem, og kalder det for kunst, er grænseoverskridende. Værket skabte også voldsom debat i samfundet, og debatten lever endnu. Selvom værket er provokerende for mig, kan jeg godt se, at det rejser væsentlige samfundsmæssige spørgsmål. Vi er som mennesker herre over liv og død på mange fronter, og på sin vis er det måske lidt underligt, at vi provokeres af fisk i blendere, når vi hver dag køber kød i Føtex fra dyr, der ikke altid har levet et godt liv. Det spekulerer vi ikke nærmere over, men måske kan installationen få os til at reflektere over til vores forhold til dyr, og den måde vi kontrollerer deres liv på. Dette lægger i forlængelse af Poul Erik Tøjners pointe om, at kunst kan skabe samfundsmæssige debatter, og sætte spørgsmålstejn ved vores værdier og normer.

25 Vender jeg blikket fra samfundet og indad, er det ikke mange kunstværker eller litterære tekster, der har provokeret mig. Faktisk kan jeg kun komme i tanke om en enkelt tekst, nemlig novellen "Fristeren" skrevet af Mads Brenøe og udgivet i samlingen "Så megen vrede" på Lindhardt og Ringhof i 1993. Novellen handler om en jeg-fortæller, som er pædofil, hvilket går op for læseren relativt hurtigt i novellens handling. Jeg-fortælleren, en mand, vil gerne have et barn med hjem fra en legeplads, men det volder ham en del problemer. Til sidst lykkedes det ham at få en dreng med hjem, men det er kun, fordi

drengen styrer hele forløbet og har en forventning om, at jeg-fortælleren er børnelokker. Det der provokerer mig i novellen, er jeg-fortællerens tanker om børnene på legepladsen. Da han ser en lille piges trusser, bliver han seksuelt opstemt. Det er rigtig ubehageligt at læse om, og jeg sidder og krummer tæer. Samtidig med at jeg frastødes af jeg-fortælleren, får jeg også en forståelse for ham. Først

5 og fremmest betyder valget af en jeg-fortæller, at der skabes en vis form for identifikation for læseren. Endvidere tegner novellen et billede af en usikker mand, der søger tryghed ved at gemme sig i en stor jakke. Forståelsen kan jeg ikke undgå her, for jeg forstår hans usikkerhed som også fremstilles i novellen. Når jeg nu reflekterer nærmere over det, får den grænseoverskridende novelle åbnet mine
10 øjne for noget, jeg på ingen måde ellers ville beskæftiget mig med. Den pædofile jeg-fortæller fremstår også som et menneske i novellen. I Tøjners optik kan man sige, at jeg får afprøvet mit perspektiv på tilværelsen og får åbnet en dør, jeg normalt ville holde fuldstændig lukket, og det er netop noget af det, litteratur kan - også den grænseoverskridende.

Den grænseoverskridende kunst gav ingen mening for mig, da jeg som 8-årig stødte på den via et
15 computerspil på et kunstmuseum i London. Lort på dåse var for mig bare underligt og affødte ikke nogle refleksioner, men nu kan jeg godt se, at provokerende kunst og litteratur har sin berettigelse. Provokerende kunst kan starte diskussioner, både på det mellemmenneskelige plan og det samfundsmæssige. Gennem diskussioner kan man opnå nye erkendelser, og det er derfor vigtigt, at vi holder fast i den frie mulighed for at udtrykke sig, og at vi udstiller værker, der går over folks grænser.

tid. Derfor er det vigtigt, at vi ikke kun fokuserer på de problemer og negative sider nye tider skaber for os, men holder fast i mulighederne og visionen om et mere tilgængeligt demokrati, som de sociale medier har vist sig at være et yderst brugbart redskab til at opnå. Debatten er nødt til at være tidssvarende. Det nytter ikke, at vi dvæler ved en avisnostalgisk meningsudveksling kun bestående af politikere og fagfolk, når der står en hel og kompleks befolkning med nuancerede og velovervejede holdninger lige på den anden side, som måske aldrig ville se dagens lys, hvis det ikke var for den altomspændende digitaliserede verden. Der må selvfølgelig være grænser for, hvor konsekvensfri vi kan og skal holde den. Til trods for, at vi lever i en civiliseret del af verden, skal det indrømmes, at mange fejlagtigt anskuer ytringsfrihed som et fripas til uhensigtsmæssigt at smide hadefulde og nogle gange grusomme beskeder op på nettet adresseret mod bestemte befolkningsgrupper eller personer. Kommentarer, indlæg og beskeder som aldrig var blevet sagt i det fysiske rum, og som ikke bidrager med andet end en stigende frygt for at blive nedværdiget og uretfærdigt angrebet personligt.

Det er en balancegang, som kan skræmme mange; både politikere, offentlige og private personer. Men det er altafgørende, at vi ikke lader den frygt overtage, og at vi ikke fratager den demokratiske debat de sociale medier. De sociale medier har ikke kun vist os hvor mangelfuld og fattig på facetter den offentlige debat førhen var, men også givet os et reelt svar på en løsning: at bringe den demokratiske debat i øjenhøjde med helt almindelige borgere.

DEN REFLEKTERENDE ARTIKEL

Den reflekterende artikel er beslægtet med den gamle essayopgave. I den reflekterende artikel skal eleverne undersøge og reflektere over et danskfagligt emne eller spørgsmål. At reflektere vil sige at tænke, overveje og undre sig, og målet med artiklen er at formidle denne refleksion og sætte gang i nogle tanker hos læseren. Der er tre vigtige forudsætninger for at kunne skrive reflekterende: Man skal 1) kunne skrive med "sin egen stemme", dvs. personligt og nærværende og gerne originalt, 2) bygge sin undren og overvejelser på *konkrete eksempler*, 3) bevæge sig fra konkret til abstrakt, dvs. *både* vise evnen til at finde og skrive de gode konkrete eksempler frem og forholde sig til dem på en saglig og (dansk)faglig måde.

Som i de to andre genrer – og nok især den debatterende artikel – gælder det, at man naturligvis godt må bruge 'jeg'. I den reflekterende artikel skal man imidlertid som skribent forestille sig, at man er en art synlig ordstyrer. Det får den centrale konsekvens, at man undervejs i sine refleksioner bør *italesætte*, at man tænker og får et gradvist fastere greb om og overblik over emnet – at der er *progression* i ens refleksioner. Afgørende er det, at eleven er 'til stede' i sit sprog. Ligesom i den debatterende artikel er det derfor en god idé at bruge stilistiske og retoriske virkemidler, når det giver mening i forhold til de tanker og pointer, artiklen skal formidle. I Råd og vink 2018 er der en række konkrete eksempler på, hvordan man i undervisningen kan arbejde med både metasprog og sproglige virkemidler, når eleverne skal præsenteres for den reflekterende artikel.

Hvad skal eleverne kunne, når de skriver en reflekterende artikel?

- Formulere abstrakte, (dansk)faglige overvejelser over emnet
- Præsentere og inddrage konkrete eksempler, som kobles til de abstrakte overvejelser. Det tilknyttede tekstmateriale giver som udgangspunkt forslag til eksempler, men eleverne kan også anvende stof fra undervisningen, egne iagttagelser, erfaringer og oplevelser, ting de har læst eller set i bøger, aviser, på nettet, i fjernsynet el.lign.

- Gå i dybden med en del af det udleverede materiale, dvs. kunne uddrage en eller flere vigtige analytiske pointer, som kobles til refleksionerne over emnet
- Skrive med en personlig og formidlingsbevidst stemme
- Skrive med progression, dvs.: Gennem refleksionerne at åbne emnet og vise, hvordan de gennem den løbende tanke- og skriveproces bliver gradvist klogere på emnet

Hvad er nyt i den reflekterende artikel?

- Der er (som udgangspunkt) fortsat én hovedtekst, men det kan være både skreven tekst, film og radioklip
- Der er knyttet eksempel materiale til opgaven; det fremgår klart, om det *skal* anvendes eller blot *kan* inddrages
- Eleverne skal forholde sig danskfagligt/analytisk til et eller flere af eksemplerne
- Opgaveformuleringen anviser forskellige *mulige* vinkler, eleverne kan anlægge i deres undersøgelse og refleksioner; det er oplagt – men ikke et krav – at følge en eller flere af disse vinkler

Eksempel 7: Den reflekterende artikel – Indledning og afrunding, det konkrete eksempel som gennemgående narrativ

I eksempel 7 ser vi indledningen og afslutningen på den reflekterende artikel om *kunst og litteratur, der udforsker grænser*. Eleven formår:

- At skrive personligt og fængende
- At åbne med en sætning, der peger ind i emnet og den anlagte vinkel
- At vække emnet til live med et konkret og relevant eksempel
- At bruge det konkrete eksempel til at indkredse og formulere de centrale spørgsmål, der knytter sig til emnet
- At vende tilbage til eksemplet (både i løbet af stilen og i afslutningen) og på den måde sikre en rød tråd gennem artiklen
- At runde af på en måde, der viser, at hun (og læseren) er blevet klogere undervejs, men uden at virke konkluderende og lukket. Brugen af 'måske' fastholder denne åbne slutning

En vigtig del af vores dannelse som individer opstår, når vi bliver udsat for livets rå virkelighed. Vi bliver bekendte med nye sider af verden. Og af os selv. Dette oplevede jeg under en tur til et kunstmuseum i København. I ugen op til turen havde vi arbejdet med en kunstner, der skulle udstille sin kollektion i København. Han er kendt for at udstille menneskelignende figurer med abnorme legemer, og hans værker er samfundskritiske og politisk anlagt. Efterhånden som vi bevægede os ind i museet, blev det mere og mere tydeligt, hvordan det politiske spillede en stor rolle. Babyer hængende fra loftet afspejlede formentlig den evige diskussion om abort. Andre værker illustrerede, hvordan vi i vesten er blevet immune over for de rædsler, der foregår ude i verden, og hvordan uligheden mellem de rige og fattige tangerer det groteske. Værkerne fremkaldte en række uventede reaktioner hos mig. Jeg så sider af mig selv, jeg ikke kendte til før. Kunsten tvang mig til at tage

stilling – til at *мене* noget om verden. På den anden side var der flere af mine klassekammerater, der ikke brød sig om de ting, vi så. ”Det er for meget” sagde min veninde. Men er det ikke det, kunsten handler om? At vise os, at tingene kan være for meget nogle gange?

(...)

Demokratiet er fundamentet i det danske samfund. Politikere råber ofte op om, hvordan vi som borgere burde være politisk aktive og gøre brug af ytringsfrihed. Om det er gennem sociale medier, de mere traditionelle medier som tv, hvor man kan stille op til debat, eller kunst. Det bliver stærkt kritiseret, hvis det kommer frem, hvordan fx medier har begrænset ytringsfriheden for nogen. Men censur af kunst, som ytrer sig om ting, der er svære at snakke om, bliver sjældnere påtalt.

Måske handler det bare om at vi ikke tør at se virkeligheden i øjnene. Den dag mine klassekammerater mente, at det var for meget, så *var* det måske pga. frygt.

Selv med bevidstheden om kunstens egenskab til at bidrage til vores dannelse som mennesket, så kan det stadig være svært at konfrontere sig med denne frygt. Det kræver mod og vilje.

Mod og vilje til at forstå virkeligheden, se den i øjnene og finde kræfter til – måske – at ændre på den. Med hjælp fra værker, der har turdet udfordre både kunstens og individets grænser.

Eksempel 8: Den reflekterende artikel – At bevæge sig mellem konkret og abstrakt og inddrage hovedteksten i refleksionerne

I uddraget nedenfor skriver eleven ligesom i eksempel 7 et konkret eksempel frem. Denne konkrete passage leder naturligt ind i en mere abstrakt tankerække, der henter næring og dybde i det tekstforlæg af Poul Erik Tøjner, som indgår i opgaven. Eleven formår:

- At skrive levende og personligt og udforske og lege med sprogets muligheder
- At være sig selv i sin sprogtone, så man som læser tydeligt fornemmer, at der er et tænkende og sansende jeg bag ordene
- At bevæge sig naturligt mellem konkret (sansende) og abstrakt (reflekterende og overvejende)
- At supplere de tilknyttede opgaveeksempler med et eksempel, hun selv bringer på banen. Selvom der er tale om et selvoplevet eksempel, viser eleven, at det er *almengyldigt* og bruger det til at udlede mere universelle overvejelser, der har relevans både for hende, (alle) andre og emnet
- At bruge den tilknyttede hovedtekst som en løftestang til at hæve sig over emnet og eksemplerne
- At præsentere og anvende teksten på en måde, så det er synligt for læseren, at det er tekstens vinkel på emnet, der tages afsæt i

Jeg oplevede at blive bragt til en slags indre grænse, da jeg så teaterforestillingen *Dod over eliten*, som udtrykker en degraderende verden, hvor medmenneskelighed er fuldstændig negligeret. Den aften sad jeg og blev tom for ord, for tanker og for mig selv. Især slutningen af stykket pressede mine knapper helt i bund – jeg var chokeret, stødt, forarget. Kunsten forbavsede og udfordrede mig. Først efter stykket forstod jeg den egentlige mening, og hvorfor den sidste scene var en så essentiel del af

stykket. Jeg betvivlede mig selv, mine omgivelser og hele min verden. I det øjeblik gik det op for mig, hvor vigtig kunsten er, men jeg kunne ikke vende mit hoved bort fra den ene pirrende tanke: Hvordan kan kunsten tillade sig at udtrykke de ting, vi ikke vil tale om?

Den omgivende verden har en dybere mening. Vores Univers, vores planet, vores hjem. Meget dybere end hvad vi forstår, end hvad vi *vil* forstå. Løsrivelse er nøgleordet. Løsrivelse fra de alt for firkantede kasser, som ikke er fyldt med andet end lidelse, diskrimination og foragt – den rene virkelighed, som har forkastet sympati, forståelse og kærlighed. Når vores bare øjne langsomt glider forbi et maleri, som på mange punkter virker stødende, dukker kasserne op, som en barriere der ikke vil skubbes. Som ikke må overtrædes. Den stødende symbolik får os til at finde os selv i en situation af tomhed og foragt. Vores rationelle væsen tager os pludseligt i hånden og drager os væk. Væk fra virkeligheden, væk fra det frie sinds udfoldelser og væk fra os selv. Kunsten har ikke noget rationelt væsen. Kunsten *er* væsenet selv, som ikke kun skubber til muren mellem fantasi og virkelighed, men sprænger den i stumper og stykker, for i kunsten eksisterer den segregerede, normbelagte mur ikke. I teksten *Fribed er det bedste guld* af Poul Erik Tøjner er vi direkte vidner til en debat om kunstens stødende og enestående rolle i samfundet. Tøjner beskriver, hvordan begreber som *trigger warnings* og *safe space* næsten er overgået til at være essentielt i vores samfund. På trods af den påpasselighed som følger med de to begreber, så mener Tøjner stadigvæk at kunsten bidrager til en øget forståelse af vores mikroskopisk lille bid af Universet – vores verden: "(...) kunstens perverse billeder får folk til at gå ud og gøre ligeså i den virkelige verden. Var det rigtigt, er der sandelig brug for institutioner, der permanent undersøger forholdet mellem fantasi og virkelighed (...)"

Kunstens klang kan på det kraftigste hjælpe os til at opnå en filosofisk forståelse af det fundamentale – os selv. Forargelsen bliver et springbræt for frigørelsen af det dybeste, dystre – vores sind.

Teaterstykket endevendte min bevidsthed og bragte mig i fuldstændig forvirring. Kunsten havde gjort mig rundtosset. Jeg glemte virkeligheden for at forstå fantasien – stykket, det opdigtede, det uvirkelige men på samme tid fuldstændig virkelige. Kunsten fik mig til at forstå andre virkeligheder. Kunsten lod mig udfolde mine fortrængte tanker, jeg levede ikke i den firkantede kasse, jeg *blev* den firkantede kasse. Jeg kunne forme min verden og se det smukke, fantastiske og nødvendige i kunsten, for det er en nødvendighed. Den sidste scene i stykket var ikke med ét ikke længere pornografi, men et symbol på det kapitalistiske, fremmedfjendske, fremmedgørende og egenrådige samfund, Danmark kan blive til. Det stødende blev til en øjenåbner – en sandhedens skygge. Som Tøjner også udtrykker, så bliver kunsten sollyset på en kold vinterdag – uvurderlig og hvad der er brug for; den "holde(r) vandene åbne i forestillingernes fiktive rum for at verden kan diskuteres." Kunsten bliver et kommunikationsmiddel, et behov, mellemedet til at forstå en verden, der synes sværere og sværere at forstå.

Eksempel 9: Den reflekterende artikel – den danskfaglige/analytiske tilgang til opgavens eksempelmateriale

I uddraget nedenfor går eleven tæt på digtet *BORDELPIGE DRÆBER UFØDT* og åbner det ved at bruge sin danskfaglige viden og relevante analytiske begreber. Der er ikke tale om en udtømmende analyse og fortolkning, som man ville forvente i en analyserende artikel. I stedet bliver de elementer, der

er centrale for opgavens emne og den vinkel, eleven har anlagt på undersøgelsen, trukket frem og udlagt. På den måde fremstår den personlige *oplevelse* af digtet ligeså markant som selve analysen – et forhold, der også afspejles i den personlige og essayistisk legende sprogton (især i slutningen, hvor vi finder både anaforrækken ”Kunsten...” og metaforer og sammenligninger). Det afgørende formål med ’den danskfaglige åbning’ er at bringe refleksionerne videre ved dels at lede dem ind i abstrakte refleksioner, dels at sikre en *progression* i den reflekterende artikel.

I digtet *BORDELPIGE DRÆBER UFØDT* af Rudolf Broby-Johansen gør forfatteren på radikal vis op med det politisk korrekte. Gennem brugen af neologismer og ufuldstændige sætninger sætter han gang i en samfundsdebat – kan det virkelig være rigtigt, at bordelpigen skal abortere med en strikkepind for at overleve? ”BORER STRIKKEPIND I KULHÅRS UDFRYNSET VULVA”! Netop denne passage får instinktivt læseren til at trække sig sammen af ubehag. Forestillingen, det billedlige, bliver for brutal. Den voldsomme billeddannelse er overrumplende og komplet uventet. Var det Johansens intention at danne disse følelser i os? Selvfølgelig var det det. Den groteske beskrivelse danner et indtryk. Et indtryk som ikke forsvinder, et indtryk som giver os lyst til at forsvinde, men vigtigst af alt: et indtryk som uundgåeligt tvinger os til at lægge et reflekterende blik på kunsten og i direkte forlængelse heraf: på debatten og på forholdene for samfundets lavest stillede. Kunsten betyder altså ikke kun noget for den *personlige* dannelse, men også for dannelsen af *samfundet*. Kunsten udtrykker det, vi ikke ønsker udtrykt, den giver os gåsehud langt op ad armene, og den giver os lyst til at kravle ned i et dybt hul, der hvor virkeligheden ikke rammer. Kunsten giver selvindsigt, den bliver til broen mellem fantasi og virkelighed. Kunsten bliver som manden med leen, den lader skæret falde over alle emner, uanset hvor godt vi har forsøgt at skjule dem. Kunsten er det evige projektorlys, som giver form og stemme til mennesker og problemstillinger fra tilværelsens og sindets skyggeside.

DEN NÆRE FREMTID OG MATERIALER TIL DANSKUNDERVISNINGEN

Der er nu blevet publiceret to officielle vejledende sæt – begge tilgængelige på Materialeplatformen – og der kommer ikke flere. Det er derfor vigtigt, at man i faggrupperne aftaler, hvornår disse sæt skal bruges, fx ved terminsprøven 2020. Husk i den forbindelse, at Hf-sættene fra prøven maj og august 2019 også kan anvendes på stx. Der kan evt. suppleres med en reflekterende artikel.

Det er også vigtigt, at man både internt i faggrupperne og i faglige fora på eksempelvis Facebook deler gode idéer, opgaveforslag, eksemplariske besvarelser o.l. På Materialeplatformen kan man sammen med de to vejledende sæt foruden nærværende publikation finde tre styredokumenter, der dels anviser *hvad*, eleverne skal kunne, dels giver forslag til, *hvordan* man kan stilladsere og didaktisere arbejde med de nye genrer. Desuden har flere forlag allerede udgivet lærebøger om de tre nye genrer, og heri kan man finde såvel uddybende genreforklaringer som stileeksempler, forslag til måder at opbygge stilene på og opgave- og tekstmateriale.

Til sommerterminen 2020 skal landets 3g’ere til skriftlig danskeksamen i de nye genrer. Det betyder, at der pt. er tre eksamenssæt under udarbejdelse; disse sæt vil være tilgængelige på Materialeplatformen omkring skolestart 2020.